

Reactie OM op vragen over vervolging voor nalatigheid bij crash MH17

Door diverse nabestaanden is de vraag gesteld of het Nederlandse Openbaar Ministerie (OM) ook kan vervolgen voor nalatigheid, voor het toelaten dat de MH17 een onveilige route heeft gekozen. In een enkel geval is ook gevraagd naar de strafrechtelijke aansprakelijkheid van Nederlandse bewindslieden. Gerefereerd wordt aan informatie dat drie dagen eerder, op 14 juli 2014, een Antonov AN-26 was neergeschoten boven Oost-Oekraïne en op 16 juli een Sukhoi Su-25.

Het OM heeft met een antwoord hierop gewacht tot het onderzoek van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (OVV) gereed was. De OVV heeft onderzoek gedaan naar de vraag waarom de MH17 over een gebied vloog waar een gewapend conflict gaande was. De belangrijkste conclusies van de OVV op dit punt zijn:

- Oekraïne is als beheerder van het luchtruim verantwoordelijk voor de veiligheid van vliegtuigen in dat luchtruim. Oekraïne heeft op 6 juni 2014 het luchtruim boven het oostelijk deel van het land beperkt vanaf de grond tot een hoogte van 26.000 voet. Op 14 juli 2014 is deze bovengrens verhoogd naar 32.000 voet. De Oekraïense autoriteiten hebben niet overwogen om het luchtruim boven het oostelijk deel van het land geheel te sluiten voor burgerluchtvaart. Volgens de OVV was daarvoor uit voorzorg wel voldoende aanleiding.
- Malaysia Airlines ging ervan uit dat het opengestelde luchtruim boven Oekraïne veilig was. De luchtvaartmaatschappij stelde dat zij niet over informatie beschikte dat vlucht MH17, of andere vluchten, gevaar zouden lopen boven Oekraïne.
- Nederland had geen formele verantwoordelijkheid voor de vlucht MH17 omdat het een niet-Nederlandse maatschappij betrof.
- Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten hadden geen aanwijzingen dat de strijdende partijen in Oost-Oekraïne burgervliegtuigen zouden willen neerschieten. De diensten hadden ook geen informatie dat de gewapende groeperingen die tegen de Oekraïense regering streden in het oostelijk deel van Oekraïne, beschikten over (middel)-langeafstands grond-lucht-raketten.
- In de periode dat het conflict in het Oostelijk deel van Oekraïne zich naar de lucht uitbreidde, heeft geen enkel land of internationale organisatie expliciet gewaarschuwd voor eventuele risico's voor de burgerluchtvaart. Ook heeft geen enkel land in die periode zijn luchtvaartmaatschappijen en piloten verboden door het luchtruim boven het gebied te vliegen of andere beperkingen op te leggen.

Deze conclusies van de OVV geven het Nederlandse OM geen grond voor strafrechtelijk onderzoek. Het OM is bovendien niet bevoegd om onderzoek te doen naar strafbare nalatigheid, als die in andere landen is begaan. Alleen als Nederlanders of personen in Nederland strafbaar nalatigheid zijn geweest, valt dat binnen de Nederlandse rechtsmacht en zou het OM kunnen vervolgen.

De drempel voor strafrechtelijke schuld ligt hierbij hoger dan voor civielrechtelijke aansprakelijkheid. In het kort komt het erop neer dat iemand in Nederland of een Nederlander in het buitenland de ramp met de MH17 had moeten kunnen voorzien en deze vervolgens ook zelf had moeten kunnen

voorkomen. Alleen in dat geval zou het OM kunnen vervolgen. Uit het rapport van de OVV komt naar voren dat dit niet het geval is.

Het voorgaande heeft betrekking op mogelijkheden voor een strafvervolging. Het Nederlandse OM kan geen uitspraken doen over een eventuele civielrechtelijke procedure.